

טון), כמעצביה, במידה מסוימת, וכמבט איה החשובים ביותר.

ח טאה הכבר של העיתונות מתבטא בכך שבסקירת המלחמה, ניתוחה, ביקורתה, איתור הסיבות לסיומה הלא-מספק, בתביעת דין וחשבון על המעשים והמהלכים ובדרישת הסקת המסקנות והנחוצות (גם האישיות) ממנה — בכל אלה נאחזו אמצעי-התיקורת בגורמים השוליים, או המישניים, והתעלמו מן העיקריים. הם התרכזו — וגם ריכזו את תשומת-הלב הציבורית — סביב הנעשה והנחל בתחום המזוין ועל-ידי הממשלה, אבל לעניין המלחמה גופא ולצורך קביעת תוצאותיה (הצבאיות) לא הגורמים המדיניים הם שקבעו והכריעו.

מילחמת יום-הכיפורים התנהלה ונסתיימה כפי שהיתה, קודם ומעל לכל בגלל יתרונותיו וחסרונותיו של צה"ל כמכשיר-מלחמה; ורק בדרגת החשיבות והשפעה שניתנה, עקב האופן שבו ניתלה הממשלה — כמדריכה-פיקוד העל-אסטרטגי — את מאמצי-המלחמה בכללו.

מרגע שנתתה הירייה הראשונה נה ועד שנשמעה נדרמה הירייה האחרונה, היו המטכ"ל והאולפנים חשוכים וקובעים לא-וישעור יותר מן הממשלה, על כן אישיה. לא רק הרמטכ"ל, אלא גם כל אחד ממפקדי ה"מפקדים" הראשיים השפיע על ניהול המלחמה ועל תוצאותיה, תיה, הרבה יותר מראשי-הממשלה או משרי-הביטחון.

אילו ביא באוקטובר היו פרס, אזון או כניסונון כמפקד ראשי הביטחון, לא היה בעובדה זו, כשנעצמה, כדי לשנות אפיון כי חומי-השערה את תוצאות "מכת-הנגד" שהנחתית אז צה"ל בחזית סיני.

אבל אילו התחלף גונן עליידי שרון כמפקד הפיקוד, היה מעשה זה לבדו גורם סיכוי רציני מאד, שבמקום נקודת-המפנה הטראומטית לדעה, היה יום זה מקדם מאד את הסיכויים, שמילחמת יום-הכיפורים תהי פתח, היום השביעי שלו ששתי-הימים. באותה מידה אחרת עניין, היתה הש-

פעת אופני בנייתו, אירגונו והכנתו-מילי-המה של צה"ל חשוכים ומשפיעים יותר, ללא השוואה, מכל המהלכים הדיפלומטיים, הנכונים והשונים כאחד שעשתה הממשלה, או נמנעה מהם, קודם המלחמה ולקי-ריתה.

ה"מחל" החינוגי והקובע, במלחמה וב-עיצוב מהלכה ותוצאותיה (הצבאיות) היה המחלל הצבאי, לא הפוליטי, הכלכלי, החי-נוכי, התרבותי ו/או המוסרי. אבל למיקומה, העיתונות — ובעיקר הפרשנות שניסתה, או התיימרה, לעמוד על שורשי אייה-הצ-לחה הצבאית — מתקבל הרושם ההפוך.

כ תוצאה, הדרג המדיני הוא אשר סגן — לבדו — את מלוא מחצת של הביקורת והזעם הציבוריים. ממנו לבדו נתבעו הדין, החשבון והסקת המסקנות האישיות וראשו — גולדה, דיין, ספיר (וגורויהם, שלא השכילו להינתק בזמן) — הם שגדרשו לשלם את המחיר, וגם שיל-מוהו. מובן מאליו שכך היה נכון וראוי, מפני שהללו היו אחראים לניהול ענייני-המדינה בכללם, וכל תחום הביטחון בתור-כס, לכן, מה שפריעו זכרם את העין — נכון יותר, שצריך היה להציק ולצרום — לא היה הרחק הצמרת השלטונית האז-רית, אלא העובדה שהורחקה לבדה, בלא שיחד עימה יעמדו לביקורת הציבור ולמישפטו גם אנשי-הצבא, אשר בתחומם הייעודי ולצורך המלחמה גופא היו אחי-ריותם — וגם אשתם — חמומים והשונים יותר מאלה של הפוליטיקאים אשר מע-ליהם.

במיונים אחרות: אפיון בדרגת חשיבות וקדימות גבוהים יותר מאלה שגם תבעה העיתונות, כי מבטאת דעת-הקהל וכמבדי-השמי-רה הציבורי על הממשלה, את הקני-רת הדרג הממשלתית ואת נקיטת הצערים הנכונים נגד האחראים, היה ענינה לדרוש בתוקף שייחקר הדרג הצבאי ושהאחראים בו ועל-מעשיו — מן הרמטכ"ל ומטה — יישאו בתוצאות.

באותה הודמנות, ובאורה שצריך להי-ראות בלתי-נמנע, חייבים היו אמצעי-התיקורת להידרש לטיפול עצמאי, נוקב

וחושפני, מערכת-הביטחון כולה — כולל ובמיוחד צה"ל — כדי לגלות את שורשיו של כשל אוקטובר 73, אשר אם לא ייעקרו — יצמיחו גם את הכישלון הבא, (שיהיה פאטאלי מקודמו).

לכאורה, אין בדרישה זו כל ייחוד או יציאת-דופן, שהרי כליה-התיקורת נדרי-שים לסקר, לנתח, לבקר ולהציע, בתחום הביטחוני המובהק (או הביטחוני-הצבאי) באותה מידה של מיקצועיות, עמקות, אי-תלות ואיירתי-עה — ובמיוחד, אייהבת-לות — המקובלות אצלם, כדבר יומיומי, בטיפולם בתחום הכלכלי, התרבותי או הפור-ליטי. באורה דומה מתפקדים אמצעי-התיקורת גם באותן מדינות, שלעניין זה משמשות לנו מקור ללימוד או חיקוי (עק-רונ). כמו ארצות-הברית או בריטניה.

אילו כך היו הדברים מתגלגלים, קרוב לוודאי שמיד אחרי אוקטובר 73, היתה מערכת-הביטחון כולה נדחפת — כמובן, בעל-כורחה — לעידן של רפורמות שורי-שיות, אשר היו לפחות מתחילות את תה-ליכי תיקון העיוותים והליקויים במשור-פעת מערכת זו. קודם-כל, חשוב מכל, צה"ל היה חדל מהיות גוף אוטונומי מדי, הנעלה מביקורת ולמעשה חסין מפניה, אשר ראשיו חפשיים, למעשה, לעשות בת-חומם המוגדר ככל אות-נפשם, בלא ש-יידרשו ליתן דין-וחשבון ובלא שיהיו נתו-נים לבהינה חיצונית, בלתי-תלויה, שגם תטיל עליהם את מורא הציבור.

כל ההתפתחויות והשנויים הללו לא אירעו, מפני שכלי-התיקורת הישראליים לקו וגם חטאו. לקו — בכך שמיום קום מדינת-ישראל ועד היום, הפרשנות הצב-אית היא דבר שאינו קיים במ. מקור המח-דל הוא, שהאישים הקובעים בתחום זה, בעולם התיקורת בכלל ובכל אמצעי-תיקורת בנפרד, יודעים בתחום הצבאי ומבינים בממחולל בו אך מעט, אם בכלל. לכן, עמדת אישים אלה היא של נחיתות-מלכתחילה ונטייתם הטיבעית היא להימנע מעימות, שבו יפסידו, או אף להיכנע למומחים ולהיכפף לפניהם.

יומם של צנוורה צבאית ושל תרגילי-אילוף מצד צה"ל, המובאים כחסכונים למצב זה, אינם אלא תירוצים.



חייב הוא להיות הייל משופשף, ובעל ניסיון בהשלטת עברו קורס פיקודי נשאר, מדריכים שלא עברו קורס פיקודי נשאר, למרות שמטרתם, חיילים רגילים מבחינת המנטאליות. משום כך נועדו מראש לכיש-לון בתפקידם. מעט המדריכים הוותיקים שבבסיס התרעמו לא פעם על הורדת הרמה. טענותיהם הושמעו בערבי-סגל ב-אונני מיפקדת בית-הספר, והועלו גם בשי-חות אישיות עם מפקדי יחידות-המישנה. בדרג-לכל זה זכו בתשובה מרגיעה: "זה בסדר, הפיקוד מודע לכך," או להצטרף קות בנוסח: "זה מה שצה"ל מגפיק היום." למרות הלהץ שהופעל מצד מדרי-כים שונים לא נפתח קורס-ההדרכה, וכל מי ששובץ כמדריך השתלב בסגל בהתאם ליכולתו האישית, והדריך על-פי כללי הבהנה.

טוב, רבים מאותם צעירים חסרי ניסיון צבאי, לעיתים כאלה שעדיין לא מלאה הצי-שנה לגיוסם, הוסמכו להיות מדריכים מבלי שעברו כלל קורס-ההדרכה כלשהו. לפני המלחמה הורכב סגל המדריכים מבוגרי קורסים פיקודיים בלבד, בדרגות סמל או סמל ראשון, לרוב כאלה ששרתו זמן רב בקוים ובאו, "לנוח" לקראת שיח-רום מצה"ל. אחריה הקפידה שלישות הגיס לשלוח, כמדריכים, רק כאלה שאינם בוגרי קורס פיקודי. מרבית המיקרים היו אלה טוראים.

זה מה שמפיקים

אין זה פוד שמדריך טוב חייב לשמש סמל ודוגמה, הן בחיילות טובה והן מבחינת רמתו המיקצועית-טכנית. לשם כך

אילו היו האישים המרכזיים בתחום התיק-ורת מכירים את הצבאיות כמו את הכל-כלה או הפוליטיקה, בוודאי כבר זמון היה בכוחם להעמיד על מקומם הנכון את שר-הביטחון, הרמטכ"ל, דובר-צה"ל והצנזור. בארץ שורת דמוקרטיה של ממש, לפחות בעשור האחרון, והיא הולכת ומתחזקת, בכוחה של זו יש, והיה, בכוח דעת-הקהל, בפועלה באמצעות כליה-התיקורת, בסיועם וגם בכוחה מסוימת שלהם, לטפל עדי-תום אף בגדולים החשובים מארבעת מל-אייהתפקידים הנ"ל.

יש להניח כי הממונים בתחום הצבאי, כמו דומיהם בתחומים אחרים, מפועלים, בדרך-כלל, מתוך כוונות טהורות — וכך-גיל, גם מתוך שיכנוע פנימי אותנטי, שהם מיטיבים לדעת את מלאכתם וגם מבצעים אותה על הצד היחיד-טוב האפשרי, ככל האחרים, אין הם רואים עצמם זקוקים מדי לפיקוח, וסוברים כי אורחים חטניים ובעלי-ימרות, שממורות להם זכות-הבי-קורת והרשות לפזר עצות, אך אינם נוש-אים באחריות לביצוע, הם מיותרים ומפ-ריעים, ואם טרחנים-בכוח אלה אינם מטר-ריחים אלא מכירים בעצמם את מקומם הנכון ונכונים לציית ולשירת — למה לא?

בהיות מעצבי התיקורת כפי שתיארנום, מוכן הדבר שלא דאגו לזיפק פרשנים צבאיים, אשר יהיו שווי-ערך בתחומם, לפרשנים בכל תחום אחר, שעוים התיקורת כפי בארץ מלא אותם, ואשר הם נכזי-נים ומסוגלים לרן ברותחין, כי מומחים שווים או עדיפות בנושאי בקיאותם, כל שר, מנכ"ל, פרופסור או יועץ סתם, וכל מישרד ממשלתי, תן, קונצרני-ענק, מדיניות מוצהרת או פעולה מסוימת.

העיתונות, הרדיו והטלוויזיה הצמיחו כתבים — רפורטים — צבאיים, אשר רבים מהם (רובם, הייתי אומר) הגיעו לרמה טובה, ולעיתים גבוהה, בסיקור אירועים צבאיים ואפילו בראינות כשאלה נועדו רק לאיסוף מידע, או להצגת נתונים. ההגו-נים ובעלי היושרה-המיקצועי שבין הכתבים, גם מצגיגים את עצמם ככאלה. אחרים, שאולי סוברים כי "כתב" הוא תואר נחות מדי,

(המשך בעמוד 14)

מערכת ביקורת ושיפור, שתעקוב אחר עבודת המדריכים בשעורים ותשקוד על תיקון לקויים בהדרכה של מדריכים צעי-רים, ההצעה, שהועלתה בכתב, הועברה אל מפקדו הישיר של הסמל, קצין בדרגת סגן, וממנו אל מפקד המדור — קצין בדרגת רביסרן, נאמר בה שיש למנות מש"ק-הדרגה לכל מגמה בבית-הספר — משנה בדומה למערכת-הפיקוח של מישי-רדי-החינוך-והתרבות, שיהיה אחראי גם על אחזקתם של עזרי-האימון וגם על העברת השתלמויות שונות למדריכים, להעמקת הידע, בכך, כתב המדריך ב-הצעתו, "תיסלל הדרך ליצירת דור חדש של מדריכים, שיפעל בצורה מיקצועית ויעילה." ההצעה לא זכתה להתייחסות כלשהי. מאוחר יותר דאג אותו רביסרן לשלוח את הסמל, שנועד כ"איכפתניק מיקצועי", לתקופת צינון ככלא 6.

אל בית הספר הגיעו קצינים כושלים, רובם ניפלי יחידות-שדה, הללו לא אהדו ביקורת, ודיכאו מדריכים שנהגו להציע ולדרוש שיפורים. דוגמה עגומה לאותו סוג של קצינים היה סגן צעיר ובריאי-גוף, שבמהלך מילחמת יום-הכיפורים סירב ליטול פיקוד בעת קרב, ונמלט מן המע-ר, לכה כשהוא מתחזה כחולה. בבית-הספר לשיריון הוא עלה לגדולה, שימש בתפקיד-מפתח במפקדת בית-הספר, ונודע כאחד מממשלטי הטורו הראשיים בבסיס.

בסוף 1974 הגיע אל אחד המדורים בבית-הספר מפקד חדש, בדרגת רביסרן, שנתגלה כקצין כשרוני, יסודי ומבין עני-יין, תוך שלושה חודשים הוא הועבר מבית-הספר לתפקיד בכיר יותר, ותחתיו הגיע מפקד אחר, גיעו של זה, בלטה עובדת חוסר-רצינו-לשרת בבית-הספר לשיריון, הוא גם לא הסתיר זאת ואמר, בפורומים שונים, ש-אינו מעוניין בתפקיד ויעשה כל מאמץ כדי להישלח ליחידה אחרת. אך הוא פקד על אותו מדור מרכזי של בית-הספר במשך כשנתיים. במהלך כל אותה תקופה היה תפקודו גרוע והמדור, שבפיקוחו, האחראי מדי חודש על העברת עשרות קורסים והכשרת אלפי חיילים במיקצועות השיריון חשונים. הידרדר לשפל המדרגה.